

ONDERZOEKSDOSSIER

JW van de Groep | 19-11-25 | bureau STOER

Europese wetgeving en haar impact op de Nederlandse bouwsector

Inleiding

De Europese Unie stuurt steeds directer op de verduurzaming en modernisering van de gebouwde omgeving. Waar eerder nationale regelgeving leidend was, is inmiddels een breed pakket aan Europese verordeningen, richtlijnen en kaders in werking of in voorbereiding, met verstrekende gevolgen voor de Nederlandse bouwpraktijk. Deze regels beïnvloeden niet alleen hoe gebouwen worden ontworpen en gerealiseerd, maar ook hoe producten op de markt komen, hoe investeringen worden gestuurd, en hoe bedrijven rapporteren over hun prestaties.

In dit overzicht worden 20 Europese regelingen geordend en geanalyseerd op grond van hun juridische werking, schaalniveau en inhoudelijke impact op de bouw. Daarbij maken we onderscheid in zeven categorieën van regelgeving, variërend van harde productverordeningen (zoals de ESPR en CPR) tot vrijwillige meetkaders (zoals Level(s)) en rapportageverplichtingen (zoals CSRD en SFDR). De ene regeling schrijft verplicht prestaties voor (bijv. Whole Life Carbon via EPBD), de andere stuurt via prijssignalen, transparantie of markttoegang.

Omdat veel van deze regels pas de komende jaren hun volle effect krijgen, is een goede voorbereiding cruciaal. We kijken daarom niet alleen naar de juridische status, maar ook naar:

- de mate waarin onderliggende bepalingsmethoden helder en toepasbaar zijn;
- de betrouwbaarheid van de normstelling (vrij van ondermijnende lobby);
- en het tijdstip waarop regelgeving daadwerkelijk ingrijpt in ontwerp, bouwproces, financiering of materiaalkeuze.

De indeling in normeringstypen (direct bindend, nationaal bindend, indirect sturend, faciliterend, marktgebaseerd) helpt om prioriteiten te stellen: waar moet nú worden gehandeld, en waar kan nog worden geanticipeerd? Deze analyse biedt zo een strategisch overzicht voor beleidsmakers, ontwerpers, ontwikkelaars, producenten en publieke opdrachtgevers in de bouw.

Doelgerichte richtlijn met resultaatsverplichting

Leggen beleidsdoelen vast die lidstaten verplicht moeten vertalen naar nationale normen, bepalingmethoden of prestatie-eisen.

EPBD IV (Energy Performance of Buildings Directive)

De EPBD IV, sinds mei 2024 van kracht, verplicht lidstaten om de gebouwde omgeving versneld richting emissievrij te sturen. Nieuwbouw moet vanaf 2030 op locatie emissievrij zijn en bestaande gebouwen worden via minimumeisen stapsgewijs verbeterd, ondersteund door nationale renovatieplannen. De richtlijn introduceert een geharmoniseerd Europees energielabel A tot en met G, met kortere geldigheid voor lagere labels en een gemoderniseerde bepaling om prestaties realistischer weer te geven. Voor het eerst wordt ook klimaatimpact over de levenscyclus verplicht gesteld: vanaf 2027 voor grote nieuwe gebouwen en vanaf 2030 voor alle nieuwbouw moeten Whole Life Carbon berekeningen worden aangeleverd, die in Nederland de basis vormen voor grenswaarden vanaf 2028 en daarmee de MPG geleidelijk vervangen. Daarnaast scherpt de EPBD eisen aan voor laadinfrastructuur, digitale gebouwautomatisering (utiliteit) en renovatiepaspoorten, en verplicht zij overheden om jaarlijks een deel van hun vastgoed te renoveren.

Hoewel de EPBD juridisch bindend is als richtlijn, blijft de praktische afdwingbaarheid beperkt: lidstaten mogen hun eigen bepalingmethoden kiezen en zelf grenswaarden vaststellen voor bijvoorbeeld de Whole Life Carbon-berekening. Daardoor verschilt de normdruk per land en is de effectiviteit sterk afhankelijk van nationale politieke en technische keuzes. De richtlijn legt dus wel resultaatsverplichtingen op, maar geen directe prestatie-eisen op gebouwniveau met uniforme normen.

RED III (Renewable Energy Directive III)

RED III is een richtlijn die lidstaten bindende doelen oplegt voor hernieuwbare energie en biogene energiedragers. Hoewel de directe bouwkundige impact beperkt is, heeft de richtlijn wél invloed op biobased materiaalstromen. Biomassa die bedoeld is voor bouwmaterialen kan door lidstaten onder RED III worden ingezet of gestimuleerd als hernieuwbare energiebron, waardoor gewassen concurreren met de energiemarkt en andere duurzaamheidseisen (zoals duurzaamheidscertificering of landgebruiskriteria) van toepassing worden. In de praktijk leidt dit tot druk op beschikbaarheid, prijs en positionering van biobased teelten zoals hennep, vlas, miscanthus en houtige reststromen. RED III beïnvloedt zo indirect de biobased bouwketen, niet via bouweisen maar via nationale keuzes in het energie- en biomassagebruik.

WFD (Waste Framework Directive)

WFD is een Europese richtlijn die de basis vormt voor afvalbeleid in alle lidstaten. De WFD verplicht landen om afvalhiërarchie, recyclingdoelen, uitgebreide

producentenverantwoordelijkheid (UPV) en eisen voor afvalscheiding en afvalstromen in nationale wetgeving te verankeren. Voor de bouwsector heeft dit directe gevolgen, omdat lidstaten onder de WFD regels moeten opstellen voor bouw- en sloopafval, scheiding aan de bron, hergebruik van materialen en betere registratie van afvalstromen. De richtlijn stuurt steeds nadrukkelijker op hogere recyclingpercentages van minerale stromen (beton, asfalt, metselwerk), betere scheiding van hout en gips, en op UPV-regimes voor bouwproducten zoals isolatiematerialen, vloerbedekking en soms zelfs deuren en kozijnen. Hierdoor ontstaan strengere verplichtingen voor sloopprojecten, betere traceerbaarheid van materiaalstromen en een groeiende verplichting om secundaire materialen in te zetten.

Directe marktverordeningen

Normeren producten, materialen of markttoegang. Werken rechtstreeks en zijn juridisch bindend zonder nationale omzetting.

ESPR (Ecodesign for Sustainable Products Regulation)

De ESPR vormt een Europees kader waarmee de Commissie stap voor stap harde productnormen kan invoeren. In de eerste ronde worden staal en aluminium vanaf 2026 tot 2028 genormeerd met eisen voor maximale CO₂ intensiteit, energiegebruik, levensduur, repareerbaarheid en minimale percentages gerecyclede inhoud. Producten die daar niet aan voldoen mogen niet meer op de markt worden gebracht. Het verplichte digitale productpaspoort (DPP) zorgt daarbij voor volledige traceerbaarheid van samenstelling, herkomst en emissies, waardoor handhaving veel strenger wordt. Dit leidt tot een structurele daling van de CO₂ voetafdruk van de belangrijkste bouwmaterialen en zet de deur open voor verdere normering van andere materialen in volgende werkprogramma's. Hierdoor wordt Europese productnormering de facto een krachtige klimaatdriver in de bouw, sterker dan nationale instrumenten zoals de MPG.

De ESPR is een raamverordening die het mogelijk maakt om op termijn voor alle relevante productgroepen eisen te stellen, maar de Europese Commissie doet dat niet in één keer. De eerste concrete normen gelden alleen voor de elf prioritaire productgroepen, waaronder staal en aluminium voor de bouw. Andere materialen, zoals beton, cement en houtproducten, kunnen later worden toegevoegd zodra de Commissie nieuwe productgroepen aanwijst (die kans is erg groot voor cement).

CPR (Construction Products Regulation)

De CPR legt de basis voor alle productinformatie in de bouw door vast te leggen welke technische en milieugegevens moeten worden aangeleverd en volgens welke rekenregels. Voor milieu-impact verwijst de CPR daarbij rechtstreeks naar EN 15804 als geharmoniseerde

LCA-methodiek. Daardoor ontstaat één uniforme taal voor productverklaringen in heel Europa. De CPR zelf stelt geen grenswaarden, maar zorgt voor consistente en controleerbare data. De ESPR gebruikt precies deze geharmoniseerde informatie om wél harde eisen te kunnen opleggen, zoals maximale CO₂ intensiteit of minimale gerecyclede inhoud. Waar de CPR dus de rekenbasis en transparantie borgt, regelt de ESPR de daadwerkelijke norm en markttoelating. Samen vormen ze een systeem waarin eerst de data worden gestandaardiseerd en vervolgens de lat omhoog gaat. De CPR kijkt dus primair naar informatievoorziening bij het product en harmonisatie van Europese testmethoden.

REACH & CLP

Dit zijn direct werkende EU-verordeningen voor chemische stoffen. REACH regelt toelating, beperking en verbod van risicovolle stoffen en CLP bepaalt hoe gevaarlijke stoffen moeten worden geclassificeerd en gelabeld. In de bouwsector raakt dit vooral materialen waarin chemische additieven of bindmiddelen worden gebruikt. Denk aan het beperken van formaldehyde in plaatmateriaal en isolatie, het aanscherpen van regels voor isocyanaten in PUR-schuimen, het verbieden van schadelijke weekmakers in kunststoffen, strengere grenzen voor oplosmiddelen in verven en coatings en beperkingen voor bepaalde brandvertragers in isolatiematerialen en kabels. Deze regels hebben directe impact op productgroepen zoals spaanplaat en MDF, PUR- en PIR-isolatie, katten en lijmen, verven en coatings, PVC-producten, vloerafwerkingen en composietmaterialen. REACH stuurt zo de bouwketen richting producten met minder toxische stoffen, veiligere binnenmilieuprestaties en schonere productieprocessen.

CBAM (Carbon Border Adjustment Mechanism)

CBAM is een rechtstreeks werkende EU-verordening die een CO₂-heffing invoert op geïmporteerde emissie-intensieve producten zoals staal, aluminium, cement, elektriciteit en kunstmest. Voor de bouwsector betekent dit dat materialen die van buiten de EU worden ingevoerd geleidelijk dezelfde koolstofkosten dragen als Europese producenten onder het ETS. Hierdoor wordt import van goedkoop en koolstofintensief staal, aluminium of cement duurder, waardoor binnenlandse lage-CO₂-varianten en secundaire materialen concurrerender worden. CBAM verkleint dus het prijsvoordeel van vervuilende import, stimuleert de vraag naar schoon staal en schoon aluminium in bouwprojecten en verkleint koolstoflekken in de bouwketen.

CRCF (Carbon Removals Certification Framework)

Het CRCF is een nieuwe EU-verordening die een uniform Europees systeem instelt voor de certificering van koolstofverwijderingen. Het kader bepaalt onder welke voorwaarden CO₂-verwijdering kan worden erkend, welke criteria gelden voor additionaliteit, permanence, monitoring en verificatie, en wanneer opslag in producten meetelt als een echte verwijdering. Voor de bouwsector – vooral houtbouw en biobased materialen – is dit relevant omdat het

CRCF vastlegt dat productopslag alleen kan worden gecertificeerd als zij voldoet aan strikte voorwaarden, zoals een minimale opslagduur, geen dubbele claim met andere instrumenten (zoals carbon credits in de markt), en aantoonbare additionaliteit. Dit betekent dat biobased bouwmaterialen niet automatisch als CO₂-verwijdering gelden: alleen wanneer de keten voldoet aan de CRCF-eisen kan opslag worden gecertificeerd. Daarmee beïnvloedt het CRCF hoe koolstofopslag in materialen mag worden geclaimd, hoe waardeketens hun koolstofboekhouding moeten inrichten en welke ruimte er is voor carbon-credit-modellen in de bouw.

ERSR (Effort Sharing Regulation)

De Effort Sharing Regulation legt bindende nationale CO₂-reductiedoelen vast voor sectoren buiten het ETS, waaronder de gebouwde omgeving. Hoewel de ERSR geen bouwtechnische eisen bevat, zet het het nationale reductiebudget onder druk: landen moeten extra beleid inzetten als de gebouwde omgeving te weinig emissies reduceert. Dat betekent indirecte sturing op strengere renovatie-eisen, hogere normen in de bestaande bouw en versnelde uitfasering van fossiele verwarming, als instrument om nationale ERSR-doelen te halen.

Rapportage- en transparantieverplichtingen

Verplichten bedrijven of instellingen om informatie over duurzaamheidsprestaties te publiceren, zonder directe technische normen.

CSRD (Corporate Sustainability Reporting Directive)

De CSRD is een brede Europese rapportagerichtlijn die grote ondernemingen verplicht om vanaf verslagjaar 2024 duurzaamheidsinformatie te publiceren volgens de nieuwe ESRS-standaarden. De richtlijn legt geen technische normen op aan producten of gebouwen, maar verplicht bedrijven transparant te maken hoe zij presteren op klimaat, circulariteit, natuur en ketenverantwoordelijkheid, inclusief volledige scope-1-2-3 emissies. Nederland loopt achter met de implementatie, waardoor de nationale wet pas in 2025 met terugwerkende kracht van kracht wordt. Intussen werkt de EU aan vereenvoudigingen via het Omnibus-programma, waaronder hogere drempels en minder lasten voor het MKB. Voor de bouw betekent dit dat grote bouw- en vastgoedbedrijven verplicht uitgebreid moeten rapporteren over hun duurzaamheidsprestaties, terwijl veel middelgrote toeleveranciers mogelijk langer worden ontzien (maar uiteindelijk wel moeten gaan rapporteren). Het Omnibus I-voorstel van de EU van februari 2025 beoogt onder andere hogere drempels (bedrijven met > 1.000 werknemers of > € 450 mio omzet).

De CSRD legt geen technische normen op, maar heeft wel grote impact omdat bedrijven verplicht zichtbaar moeten maken hoe zij scoren op klimaat, circulariteit en ketenimpact. Die transparantie werkt als sturingsmechanisme: financiers, opdrachtgevers en grote

bouwbedrijven gebruiken de rapportages om eisen door te geven in de keten, risico's te begrijpen en leveranciers te selecteren. Daardoor ontstaat feitelijk marktdruk om emissies te verlagen en duurzaam te produceren, ook al is de CSRD formeel alleen een rapportageverplichting.

SFDR (Sustainable Finance Disclosure Regulation)

De SFDR verplicht banken, pensioenfondsen en andere financiële instellingen om openbaar te maken hoe duurzaam hun investeringsportefeuille is, inclusief de risico's en negatieve effecten op klimaat, biodiversiteit en grondstoffen. Voor de bouwsector werkt dit als een financiële selectiedruk: vastgoedprojecten en bouwbedrijven die slecht scoren op energieprestatie, WLC-GWP, klimaatadaptatie of materiaalimpact worden minder aantrekkelijk voor financiers en kunnen moeilijker of duurder geld aantrekken. SFDR is daarbij rechtstreeks gekoppeld aan zowel de EU-taxonomie, die bepaalt wanneer een bouwactiviteit als duurzaam telt, als aan de CSRD, die bedrijven verplicht om te rapporteren welk deel van hun omzet taxonomie-conform is. Samen creëren deze drie instrumenten een gesloten keten: de taxonomie definieert duurzaamheid, de CSRD levert de data, en SFDR dwingt financiers om die data te gebruiken bij hun investeringsbeslissingen. Hierdoor verschuiven kapitaalstromen steeds sterker richting duurzame bouwprojecten en energiezuinig vastgoed.

GPSR (General Product Safety Regulation)

De GPSR vervangt de oude Richtlijn Productveiligheid en stelt een breed Europees kader vast voor de veiligheid van consumentengoederen. Voor de bouwsector raakt dit vooral doe-het-zelfproducten, consumentenversies van bouwmaterialen, elektrische producten en lichte bouwcomponenten die via retail worden verkocht. Hoewel GPSR weinig invloed heeft op professionele bouwproducten (die via CPR/ESPR lopen), verplicht het fabrikanten en importeurs tot strengere veiligheids- en informatie-eisen, terugroepmechanismen en traceerbaarheid.

Resultaatsverordeningen voor publieke waarden

Verplicht lidstaten om aantoonbare doelen te halen op het gebied van natuur, bodem en landgebruik. De uitwerking gebeurt via nationale plannen.

ERR (Ecosystems Restoration Regulation)

De Europese Natuurherstelverordening, sinds augustus 2024 van kracht, verplicht lidstaten om uiterlijk 2030 minstens twintig procent van de aangetaste ecosystemen te herstellen en daarna

verder op te schalen naar 2040 en 2050. De wet raakt de bouw indirect doordat steden vanaf 2030 geen nettoverlies aan groenruimte en boomkroonbedekking mogen hebben, wat bij nieuwe projecten meer nadruk legt op compensatie of toevoeging van stedelijk groen. Het eerder gevreesde brede verslechteringsverbod is in de definitieve tekst verzacht tot een inspanningsverplichting buiten Natura2000, waardoor projecten niet automatisch worden geblokkeerd, maar lidstaten wel herstel moeten aantonen. Elke lidstaat moet uiterlijk september 2026 een Nationaal Herstelplan indienen, waarin wordt vastgelegd welke gebieden en maatregelen prioriteit krijgen. Voor Nederland betekent dit dat ook ruimtelijke keuzes, stedelijke vergroening en herstel van veen, rivieren en landbouwnatuur onderdeel worden van de planvorming en daarmee relevant worden voor vergunningverlening en gebiedsontwikkeling.

AFIR (Alternative Fuels Infrastructure Regulation)

AFIR is een direct werkende EU-verordening die lidstaten verplicht een minimumdekking aan laadinfrastructuur en waterstofstations te realiseren. Voor de bouwsector is de directe relevantie beperkt, maar er zijn wel indirecte effecten: AFIR versnelt de elektrificatie van mobiliteit en logistiek, waardoor bij gebiedsontwikkeling en vastgoedprojecten vaker eisen ontstaan voor laadinfra, zwaardere netaansluitingen en toekomstbestendige parkeervoorzieningen. Ook beïnvloedt AFIR de planning van bedrijventerreinen en logistieke hubs, omdat laadinfrastructuur en netcapaciteit een ruimtelijke component krijgen. De verordening bevat geen technische bouweisen, maar stuurt via infrastructuurverplichtingen wel de randvoorwaarden waarbinnen nieuwbouw en gebiedsontwikkeling moeten functioneren. AFIR verplicht lidstaten tot laad- en brandstofinfrastructuur op het hoofdwegennet en publieke plekken. Nieuwbouwwijken vallen er niet direct onder, maar voelen de impact via netcapaciteit, mobiliteitsplanning en gemeentelijke invulling van de nationale doelen.

Nature Restoration Law

De Natuurherstelverordening legt bindende hersteldoelen op voor ecosystemen, maar laat de uitwerking aan lidstaten via nationale herstelplannen. De verordening is rechtstreeks van kracht, maar harmoniseert weinig omdat herstelmaatregelen per land sterk verschillen. Voor de bouw betekent dit dat ruimtelijke projecten – zoals woningbouw, infrastructuur of bedrijventerreinen, rekening moeten houden met de verplichting tot herstel van natuurgebieden en stedelijk groen. Zo mogen steden vanaf 2030 geen nettoverlies aan groenstructuur of boomkroonbedekking meer vertonen. Dit heeft implicaties voor vergunningverlening, compensatieplicht en ontwerp van nieuwbouwprojecten. Met name in stedelijke uitbreiding, veenweidegebieden en bij infrastructurele ingrepen wordt de invloed van deze verordening voelbaar.

Soil Monitoring Law

De Bodemonitoringsverordening verplicht lidstaten om bodemkwaliteit systematisch te meten en te monitoren, maar creëert geen uniform Europees toezicht of normering. De uitwerking van beoordelingskaders, maatregelen en handhaving is grotendeels nationaal. Toch heeft deze wet indirect effect op de bouw, omdat het leidt tot een grotere zichtbaarheid en beleidsmatige relevantie van bodemgesteldheid. Bij bouw op verontreinigde, verarmde of kwetsbare gronden zullen overheden sneller aanvullende voorwaarden stellen of herstelmaatregelen vragen. Ook kan betere bodemdata leiden tot toekomstige normen voor bodembescherming bij verharding, fundering of infiltratie. Deze verordening vormt zo de opmaat voor aangescherpt bodembeleid dat ook in gebiedsontwikkeling en bouwplannen doorwerkt.

LULUCF-verordening

De LULUCF-regels bepalen hoe lidstaten emissies en verwijderingen uit landgebruik, landgebruikverandering en bosbouw moeten registreren en rapporteren, maar laten de beleidskeuzes en praktijken aan de landen zelf. De LULUCF-verordening is belangrijk voor de houtbouwketen omdat zij vastlegt hoe lidstaten emissies en verwijderingen in bossen en landbouwgrond moeten registreren. Daarmee bepaalt LULUCF indirect hoe biogene koolstof in houtproducten wordt geboekt en hoe opslag in houtbouw wél of niet meetelt in nationale klimaatdoelen. De verordening koppelt de rapportage van bosgroei, oogstniveaus en koolstofbalans aan strengere EU-doelen, waardoor landen met hoge houtproductie te maken krijgen met plafonds op oogstvolumes en strengere duurzaamheidscriteria. Voor de bouw heeft dit impact omdat stabiele, langdurig groeiende bosvoorraden een randvoorwaarde worden voor het erkennen van CO₂-opslag in houtproducten. De relevante aanvullende EU-regel hierbij is de Carbon Removals Certification Framework (CRCF), die specifiek vastlegt wanneer koolstofverwijderingen in producten kunnen worden gecertificeerd, wat permanente opslag betekent, en onder welke voorwaarden productopslag niet dubbel mag worden geteld.

ETS2

Het nieuwe Europese emissiehandelssysteem voor gebouwen en wegtransport, dat vanaf 2027 van kracht wordt. Het werkt niet via technische bouweisen, maar via prijssturing op fossiele energie: leveranciers van aardgas, warmtenetten met fossiel aandeel en brandstoffen moeten emissierechten kopen, waardoor de prijs van fossiele warmte en energie voor eindgebruikers stijgt. Voor de bouwsector betekent dit dat zowel nieuwbouw als bestaande gebouwen sterker worden geprikkeld om van aardgas en andere fossiele warmtebronnen af te stappen, omdat de exploitatiekosten van fossiel jaarlijks verder stijgen. Dit maakt warmtepompen, all-electric oplossingen, warmtenetten op lage temperatuur en energiezuinige ontwerpen aantrekkelijker. Ook corporaties en vastgoedeigenaren zullen ETS2-kosten moeten doorrekenen in hun investeringsplannen, wat verduurzaming versnelt zonder dat ETS2 direct bouwtechnische eisen stelt.

Vrijwillige EU-kaders

Gestandaardiseerde rekenmethoden of beoordelingssystemen zonder juridische verplichting, maar richtinggevend voor beleid, normontwikkeling en aanbestedingen.

Level(s)

Level(s) is het Europese raamwerk voor duurzaamheid van gebouwen. Het is geen wet of norm, maar een gestandaardiseerd meetkader dat beschrijft welke indicatoren en berekeningsmethoden gebruikt moeten worden voor onderwerpen als materiaalimpact, circulariteit, energiegebruik, binnenmilieu en levenscyclus-emissies. Level(s) is ontwikkeld door de Europese Commissie als vrijwillige standaard die publieke en private opdrachtgevers kunnen hanteren om prestaties van gebouwen consistent te meten en te vergelijken. Het is bovendien de methodische basis waarop toekomstige regelgeving wordt afgestemd, zoals Whole Life Cycle GWP in de EPBD en indicatoren in de CPR en ESPR. Hoewel Level(s) geen verplichting is, heeft het invloed op de praktijk omdat het als referentie wordt gebruikt bij aanbestedingen, certificeringen en Europese beleidsontwikkeling. Het vormt de inhoudelijke blauwdruk voor indicatoren van levenscyclus-impact, circulariteit en materiaalstromen en maakt dat de EPBD en CPR steeds dichter naar dezelfde rekenmethodiek toe groeien. De impact zit dus in harmonisatie: het voorkomt dat elke lidstaat eigen methoden ontwikkelt en versnelt de integratie van WLC GWP in Europese en nationale bouwvoorschriften. Voor de markt betekent dit dat datakwaliteit, LCA-consistentie en rapportagevormen steeds meer richting Level(s) worden geduwd.

Consumentenbeschermingsrichtlijn

Stellen eisen aan onderbouwing en transparantie van duurzaamheidsclaims in communicatie en marketing. Voorkomen misleiding en scheppen eerlijke marktvoorwaarden.

GDR (Green Claims Directive)

De Green Claims Directive is een consumentenrichtlijn die misleidende duurzaamheidsclaims verbiedt en alle milieu-uitingen verplicht koppelt aan controleerbare, onafhankelijk geverifieerde data. Voor de bouwsector betekent dit dat claims over CO2-reductie, circulariteit, biobased materialen of klimaatneutraliteit alleen nog zijn toegestaan wanneer zij aantoonbaar aansluiten op geharmoniseerde methoden zoals EN 15804 en WLC-GWP. Vage marketingtermen, onvoldoende onderbouwde keurmerken en compensatieclaims worden grotendeels verboden, wat ontwikkelaars, aannemers en materiaalproducenten dwingt hun

communicatie te baseren op harde LCA-gegevens. Daarmee beïnvloedt deze richtlijn aanbestedingen, projectcommunicatie en productmarketing en verkleint zij de ruimte voor greenwashing in de bouw.

CSDDD (Corporate Sustainability Due Diligence Directive)

De CSDDD verplicht grote ondernemingen om risico's op mensenrechtenschendingen en milieuschade in hun volledige waardeketen systematisch te identificeren, beoordelen en mitigeren. Voor de bouwsector raakt dit vooral internationale materiaalstromen zoals hout, staal, aluminium, natuursteen en biobased teelten, waar herkomst, arbeidsomstandigheden en ontbossingsrisico's traceerbaar moeten worden gemaakt. Ontwikkelaars, aannemers en producenten kunnen contractueel worden verplicht om due-diligence informatie aan te leveren, wat leidt tot strengere eisen aan leveranciersselectie en ketentransparantie. De CSDDD vult daarmee de CSRD en Green Claims Directive aan en beïnvloedt zowel inkoopprocessen als projectrisicobeoordelingen.

Classificatieverordeningen

Definiëren welke economische activiteiten als duurzaam gelden in het kader van investeringen, verslaggeving en financiële transparantie.

EU-Taxonomie

De EU-taxonomie is het Europese classificatiesysteem dat bepaalt welke activiteiten als duurzaam mogen worden aangemerkt voor financiering. Voor de bouwsector werkt dit als een financieel sturingsmechanisme: projecten moeten aantoonbaar voldoen aan criteria voor energieprestatie, klimaatmitigatie, klimaatadaptatie en materiaalgebruik om als duurzame investering te tellen. Banken en institutionele beleggers gebruiken deze criteria steeds vaker als toegangspoort voor financiering of als risicokader voor vastgoedportefeuilles. Via de CSRD worden grote ondernemingen bovendien verplicht te rapporteren welk deel van hun activiteiten taxonomie-conform is, waardoor de taxonomie de norm wordt voor beoordeling van bouwprojecten. Hierdoor wordt het lastiger of duurder om niet-conforme projecten te financieren, terwijl taxonomie-conforme projecten aantrekkelijker worden, wat indirect ontwerpkeuzes, materiaalgebruik en duurzaamheidsstrategieën in de bouw beïnvloedt.

Wat komt eraan?

Europese Strategie voor Woningbouw (Q1 2026 gepland)

In het verzoek om input voor dit initiatief stelt de Europese Commissie een actieplan zonder effectbeoordeling voor, gericht op:

- het vergroten van het woningaanbod (nieuwbouw, renovatie, herbestemming),
- en het verbeteren van de productiviteit en het concurrentievermogen van het bouwecosysteem.

Wat dit document bijzonder maakt, is dat het voor het eerst expliciet spreekt over:

- het voltooien van de interne markt voor bouwdiensten,
- het harmoniseren van nationale eisen, normen en vergunningen,
- en het ontwikkelen van systemen voor traceerbaarheid en digitalisering van bouwproducten.

Belangrijk signaal: de Commissie noemt in dit voorstel bouwproductnormen en vergunningen als structurele rem op bouwtempo en betaalbaarheid – iets wat voorheen expliciet aan lidstaten werd overgelaten.

Construction Services Act (voorstel Q4 2026, met impact assessment)

Dit tweede initiatief gaat een stap verder: het betreft een **voorbereiding op wetgeving** (verordening of richtlijn) om de markt voor **bouw- en installatiediensten** beter te laten functioneren in de EU.

De problemen die het initiatief adresseert:

- gebrek aan wederzijdse erkenning van bouwkwalificaties en vergunningen,
- versnipperde nationale voorschriften (voor veiligheid, duurzaamheid, energie),
- obstakels bij grensoverschrijdende dienstverlening in o.a. prefab-bouw, renovatie en installatie,
- en belemmeringen bij toegang tot publieke aanbestedingen in andere lidstaten.

Het beleidsdoel is om:

- regelgeving en beroepskwalificaties te harmoniseren,
- Europese erkenning te ontwikkelen voor bouwberoepen en installatiediensten,
- en mogelijk een EU-brede 'bouwplaatskaart' in te voeren voor toegang en toezicht

Belangrijk signaal: dit is de eerste keer dat de Commissie zo expliciet overweegt om bouwdiensten wettelijk te harmoniseren binnen de interne markt, inclusief toegang tot vergunningen, publieke opdrachten en erkende vaardigheden.

Normeringstype

Niet alle Europese regelgeving grijpt op dezelfde manier in op de bouwpraktijk. Sommige regels zijn juridisch hard en direct afdwingbaar, andere sturen vooral via transparantie, reputatie of financiering. Om dat onderscheid zichtbaar te maken, is bij elke EU-regelgeving het normeringstype opgenomen. Dit geeft aan hoe een regel werkt in de praktijk: is het verplicht, richtinggevend, of marktgestuurd?

We onderscheiden vijf hoofdtypen:

- **Direct bindend**

Verordeningen die zonder nationale omzetting gelden. Ze bevatten afdwingbare verplichtingen, zoals technische eisen of toegangsvoorwaarden. *Voorbeeld: ESPR stelt harde CO₂-grenswaarden voor producten.*

- **Nationaal bindend**

Richtlijnen die doelen vastleggen, maar die lidstaten verplicht zelf moeten vertalen naar nationale wetgeving. *Voorbeeld: EPBD IV verplicht tot emissievrije nieuwbouw vanaf 2030, maar lidstaten bepalen hoe.*

- **Indirect sturend**

Regels die geen technische eisen opleggen, maar gedragsverandering veroorzaken via rapportage, transparantie of financiële toegang. *Voorbeeld: CSRD verplicht bedrijven tot verslaglegging, waardoor duurzaamheid zichtbaar en stuurbaar wordt.*

- **Faciliterend**

Vrijwillige kaders die geen verplichtingen inhouden, maar wél richting geven aan beleid, normontwikkeling en marktverwachtingen. *Voorbeeld: Level(s) biedt een Europees meetkader dat steeds vaker wordt toegepast bij aanbestedingen.*

- **Marktgebaseerd (optioneel bij ETS2)**

Systemen die geen norm of rapportage opleggen, maar sturen via prijsprikkels en marktdruk, zoals emissiehandel. *Voorbeeld: ETS2 maakt fossiele warmte structureel duurder, wat verduurzaming van gebouwen versnelt.*

EU-regelgeving	Categorie	Aangrijpings-niveau	Normeringstype
ESPR	Directe marktverordening	Product	Direct bindend
CPR	Directe marktverordening	Product	Direct bindend
REACH & CLP	Directe marktverordening	Product	Direct bindend
DDP Digital Product Passport (hoort bij ESPR)	Directe marktverordening	Product	Direct bindend
CBAM	Directe marktverordening	Product / Import	Direct bindend
CRCF	Directe marktverordening	Product / keten	Direct bindend
Waste Framework Directive	Richtlijn met resultaatsverplichting	Product / Keten	Nationaal bindend
EPBD IV	Richtlijn met resultaatsverplichting	Gebouw	Nationaal bindend
Level(s)	Vrijwillig EU-kader	Gebouw	Faciliterend

ETS2	Doelverordening publieke waarden	Gebouw / Energie	Marktgebaseerd
RED III	Richtlijn met resultaatsverplichting	Energiebeleid / Keten	Nationaal bindend
CSRD	Rapportageverplichting	Bedrijf / Financiering	Indirect sturend
SFDR	Rapportageverplichting	Financiering	Indirect sturend
EU Taxonomy Regulation	Classificatieverordening	Financiering / Keten	Indirect bindend
Nature Restoration Law	Doelverordening publieke waarden	Gebied / Natuur	Direct bindend
Soil Monitoring Law	Doelverordening publieke waarden	Gebied / Bodem	Direct bindend
AFIR	Doelverordening publieke waarden	Gebied / Infra	Direct bindend
LULUCF-verordening	Doelverordening publieke waarden	Landgebruik / Bos	Direct bindend
Green Claims Directive	Consumentenbeschermingsrichtlijn	Marketing / Keten	Indirect bindend

impactscore en tijdlijn EU-regelgeving

De onderstaande tabel geeft een overzicht van de belangrijkste Europese regelgevingen die effect hebben op de bouwsector, gesorteerd naar hun verwachte impact en het moment waarop ze betekenisvol worden in praktijk. Daarbij is niet alleen gekeken naar de juridische vorm of beleidsambitie, maar vooral naar:

- de mate waarin de regeling concreet en afdwingbaar is;
- de technische robuustheid van de onderliggende bepalingsmethoden;
- en de kans dat de norm ook echt effectief is in relatie tot het beoogde doel (zoals CO₂-reductie, circulariteit of natuurherstel).

Bij sommige regelgevingen is sprake van stevige normering (zoals bij de EPBD of ESPR), maar zijn de onderliggende methoden of grenswaarden nog in ontwikkeling of onderhevig aan lobby. Bij andere kaders, zoals REACH of de EU-taxonomie, zijn de mechanismen stevig verankerd, maar verschilt de toepassing in de praktijk. Daarom is de impactscore niet alleen een juridische inschatting, maar ook een afweging van technische werking, handhaafbaarheid en verwachte marktwerking.

Let op: sommige verordeningen of richtlijnen hebben al formele werking, maar de feitelijke impact op de bouwpraktijk ontstaat pas later, bijvoorbeeld wanneer data beschikbaar zijn, wanneer rekeninstrumenten aangepast zijn of wanneer marktdruk of toezicht optreedt. Deze tabel helpt daarom ook bij het prioriteren van aandacht en voorbereiding.

EU-regelgeving	Impactscore bouw	Inwerking / impact vanaf
EPBD IV	Zeer hoog	2026–2030

ESPR	Hoog	2026–2028
Digital Product Passport	Hoog	2027
Waste Framework Directive	Hoog	2025
ETS2	Hoog	2027
EU Taxonomy Regulation	Hoog	2024
CSRD	Midden–hoog	2025
Nature Restoration Law	Midden–hoog	2026
CPR	Midden	2025
REACH & CLP	Midden	Lopend / continu
CBAM	Midden	2026
RED III	Midden	2025
SFDR	Midden	Lopend
AFIR	Midden	2025
LULUCF-verordening	Midden	2025
Green Claims Directive	Midden	2026
Level(s)	Midden	Vrijwillig / actueel
CRCF	Laag–midden	2026
Soil Monitoring Law	Laag–midden	2026

TEN BEHOEVE VAN PRESENTATIES